

Avoin tiede palvelee tutkimuksen perustavoitteita – tutkimuksen laatua ja yhteiskunnallista vaikuttavuutta. Tieteen avoimuus on myös yksi tieteen perusarvoista – tiede ei olisi tiedettä, jos siitä ei kenellekään kerrottaisi!

Siten erityisesti avoimesta tieteestä puhuminen voi tuntua hieman keinotekoiselta, eikä kaikki tiede ole avointa? Digitalisaation myötä tieteen avoimuuden mahdollisuudet ja haasteet ovat kuitenkin muuttuneet niin merkittävästi, että on tarpeellista pohtia tieteen avoimuuden kysymyksiä erityisesti ja näkyvästi.

Avoimen tieteen kansallinen koordinaatio Suomessa on yksi Tieteellisten seurain valtuuskunnan tehtävistä. Tällä uudella lehden vakituisella palstalla jaetaan jatkossa tieteen avoimuuden uutisia ja valotetaan avoimuuden kiperiä kysymyksiä. Nyt avataan avoimen tieteen kysymyksiä neljästä eri avoimuuden näkökulmasta.

JULKAISEMISEN AVOIMUUS

Tieteellisten julkaisuiden välitön avoimuus on kansallinen ja kansainvälinen tavoite. Avoimuus lisää tieteen vaikuttavuutta, laatua sekä tasa-arvoista pääsyä tutkitun tiedon äärelle. Haasteena on muutos kustantamisen logiikassa – aikaisemmin lukija maksoi pääsystä tiedon äärelle, nyt täytyy löytää toinen maksaja. Olemassa olevat vahvat kansainväliset kustantajat lisäävät tämän muutoksen haasteita. Samaan aikaan on myös kyse laadusta. Murrosvaiheessa – tilausmaksuista avoimeen saatavuuteen – on tärkeää taata tutkijoille sekä pääsy laadukkaissa lehdissä julkaistuun tietoon että mahdollisuus jatkaa julkaisemista laadukkaan vertaisarvioinnin piirissä.

TUTKIMUSDATAN AVOIMUUS

Tutkimusdatan avoimuus lisää tutkimuksen tehokkuutta ja laatua – yhdistelemällä aineistoja ja tarkastelemalla olemassa olevia aineistoja digitaalisesti avataan aivan uudenlaisia tutkimusmahdollisuuksia. Tutkimusdatan avoimuudessa tärkeitä kysymyksiä ovat, kenellä on pääsy tutkimusdataan,

kuka vastaa datan laadusta ja jatkuvasta pääsystä siihen sekä miten data saadaan digitaaliseen muotoon ja yhteiseen käyttöön. Näiden lisäksi oleellinen kysymys on arkaluontoisen datan säilyttäminen ja jakaminen ja kuinka päätetään, mitkä aineistot valitaan pitkäaikaissäilytykseen. Lisäksi kyse on resursseista, koska aineistojen avoimen saatavuuden takaaminen vaatii sekä työtä että infrastruktuuria. Aineistojen keräämisen merkitys tutkijan urakehityksessä on myös muuttumassa avoimuuden myötä ja herättää tärkeitä kysymyksiä tutkijuudesta.

OPPIMISEN AVOIMUUS

Laaja-alainen ja elinikäinen oppiminen on merkittävä yhteiskunnallinen tavoite. Miten avoimuus voisi sitä edistää? Pohdittavana on opetusmateriaalien avoimuus ja omistajuus sekä laadukkaan opetuksen takaaminen. Korkeakoulujen tehtävä sivistyksen ja oppineisuuden ylläpitäjinä ja edistäjinä saa avoimuuden myötä uusia muotoja ja mahdollisuuksia.

TIEDEYHTEISÖN AVOIMUUS

Usein ei riitä, että tuotokset ovat avoimia, vaan avoimuuden hyödyt saavutetaan vasta, kun avataan myös metodit ja prosessit tutkimustuotosten takana. Avoimuuden vaatimukset muokkaavat täten myös tutkijoiden yhteistyömuotoja ja urapolkua. Tärkeitä kysymyksiä ovat, millainen on hyvä tutkija ja toivottu tutkijan urapolku, mitä tutkijan tulisi osata ja miten tutkijan tulisi käyttää aikaansa sekä tutkijan vastuullisen arvioinnin periaatteet.

Näitä ja monia muita kysymyksiä pohditaan Avoimen tieteen asiantuntijaryhmissä, jotka ovat avoimia kaikille tutkimusyhteisön jäsenille.

Lisätietoja: <https://avointiede.fi/fi/asiantuntijaryhmat>

Avoimen tieteen koordinaatio – Tieteellisten seurain valtuuskunta